

Türkiye'den Avustralya'ya Yeni Göç Dalgasının Dinamikleri

Gökçen Karanfil¹

Öz

Bu makale, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) iktidarı altında, 2000'li yılların başından bu yana Türkiye'nin otoriterlik ve muhafazakârlık yönünde büyük bir dönüşümden geçtiğini ve bu dönüşümün ağırlıklı olarak Avrupa'ya ama aynı zamanda İngiltere, Avustralya ve Kanada gibi ülkelere yeni bir göç dalgasını tetiklediğini savunmaktadır. Türkiye'den Avustralya'ya gerçekleşen güncel göç hareketlerini bu bağlamda ele alan bu çalışma, Avustralya'nın Sidney kentinde yaşayan vasıflı Türkiyeli göçmenlerin göç deneyimlerine odaklanmaktadır. Araştırma, Sidney'de 12 ay boyunca yeni dalga göçmenler arasında yürütülen katılımcı gözlemi ve 2010'dan bu yana Türkiye'den Avustralya'ya göç etmiş 28 kişiyle derinlemesine görüşmeleri içeren kapsamlı bir saha çalışmasına dayanmaktadır. Makale, etnografik verileri kullanarak, bu yeni göç dalgasının doğasını ve dinamiklerini ortaya çıkarmaktayı hedeflemektedir. Bulgular, Sidney'de, ağırlıklı olarak Türkiye'deki siyasi ve sosyal atmosfer nedeniyle Türkiye'yi terk eden ve Avustralya'da hayatlarına yeniden başlayan iyi eğitilmiş, mobil, vasıflı, kozmopolit, seküler bireylerden oluşan küçük ama gelişmekte olan bir Türkiyeli topluluğu olduğunu vurgulamaktadır. Makale, bu 'beyin göçünün' sonuçlarının neler olabileceğini farklı perspektiflerden tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Türkiye, Avustralya, Vasıflı göçmen, Türkiye diasporası.

Abstract

This paper argues that under the rulership of President Recep Tayyip Erdoğan and his Justice and Development Party (AKP), since the beginning of 2000s, Turkey has been going through a massive transformation towards authoritarianism and conservatism and that this transformation has triggered a new surge of emigration, predominantly to Europe but also to countries like the UK, Australia and Canada. Situating a new wave of migration from Turkey to Australia within this milieu, the paper focuses on the migratory experiences of skilled Turkish migrants living in Sydney. Research draws on an extensive fieldwork in Sydney conducted over a period of 12 months, including participant observation among new wave of migrants and in-depth interviews with 28 individuals who have migrated from

¹İzmir Ekonomi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü
gokcen.karanfil@ieu.edu.tr, Orcid ID: 0009-0004-9506-5356

Turkey to Australia since 2010. Using this ethnographic data, the article unpacks the nature and the dynamics of this new wave of migration. The findings suggest there is an emergent Turkish community in Sydney, made up predominantly of well educated, mobile, highly skilled, culturally fluent, cosmopolitan, individuals who have left Turkey due to the political atmosphere and have restarted their lives in Australia. The article concludes by briefly discussing what the implications of this 'brain drain' might be.

Keywords: Migration, Turkey, Australia, Skilled migrants, Turkish diaspora

Bu makale, 2010'ların ortalarından bu yana Türkiye'den Avustralya'ya gerçekleşen yeni göç dalgası'nın dinamiklerini incelemektedir. Çalışma, 2010 yılından bu yana Avustralya'nın Sidney kentinde yaşayan Türkiye kökenli kişiler arasında 12 aylık bir süre boyunca (2023-2024) gerçekleştirilen etnografik araştırmaya dayanmaktadır. Araştırma güncel literatüre ve resmi istatistik verilere dayanarak, Türkiye'de son yirmi yılda yaşanan siyasi, ekonomik ve kültürel dönüşümlere cevaben, ülkenin büyük bir göç dalgası yaşadığını öne sürmektedir. Makale kapsamında, Sidney'de yaşayan yeni dalga Türkiyeli göçmenler arasında yapılmış katılımcı gözlemlerden ve 28 katılımcı ile gerçekleştirilmiş derinlemesine görüşmeden elde edilen içgörüler tartışılmaktadır. Makale Sidney'de ağırlıklı olarak beyaz yakalı, iyi eğitilmiş, mobil, yüksek vasıflı, ulusötesi, kozmopolit, seküler bireylerden oluşan bir Türkiyeli topluluğu oluşturduğunu öne sürmektedir. Çalışma bu yeni göç dalgasının dinamiklerini incelemekte ve araştırmacının katılımcılarıyla yapılmış görüşmelerde ortaya çıkan ortak temaları değerlendirmektedir.

Makalenin ilk bölümünde, Türkiye'de 2000'li yılların başından bu yana Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümeti döneminde yaşanan siyasi ve sosyal değişimlerin incelenmesine yer verilmektedir. Bu bağlamda, yaşanan dönüşümün başta Avrupa olmak üzere dünyanın farklı bölgelerine gerçekleşen göç sürecini nasıl etkilediği tartışılmaktadır. Daha sonra, Türkiye kökenli bireylerin yakın zamanda Avustralya'ya gerçekleştirdikleri göçe odaklanılarak, Türkiye'den Avustralya'ya göçün tarihi ve temel özellikleri hakkında kısa bir genel bakış sunulmaktadır. Bunu takiben çalışmanın yöntemi özetlenmekte ve son olarak, etnografik saha çalışmasından ortaya çıkan, Avustralya'nın Sidney kentindeki yeni dalga Türkiyeli göçmenlerin göç deneyimleri ve gündelik kültürel pratiklerine ilişkin öne çıkan? temalar tartışılmaktadır.

social goals (Kuo et al., 2023).

1. Türkiye'de 2000li Yıllar ve Dış Göç Dalgası

Adalet ve Kalkınma Partisi, 2002 yılında Türkiye'deki dini yönelimli bastırılmış grubun 'temsilcisi' olarak iktidara gelmiştir (Gümüşçü, 2020; Esen ve Gümüşçü, 2016; Musil, 2015). AKP kazandığı ilk seçimlerde ve iktidarının ilk yıllarında, "ılımlı İslam" ve 'muhafazakâr demokrasi' sloganları altında, dindar muhafazakâr taban seçmenlerinin yanı sıra Alevileri, Kürtleri, gayrimüslimleri ve Kemalistleri de kapsayan geniş, toplumun ihmal edilmiş

kesimlerine hitap etmiştir” (Way vd., 2018, s.482). Ancak iktidara gelişinden kısa bir süre sonra, özellikle 2007 seçimlerindeki zaferinin ardından, partinin muhafazakâr gündemi giderek daha belirgin hale gelmiştir. Bu değişim, partinin kurucu başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın artan otoriterliği etrafında şekillenmiştir. Bu değişimin toplumdaki yansımaları, Cumhuriyetin kuruluşundan beri varlığı hissedilen, dini yönelimli, muhafazakâr kesim ile seküler, Batı eğilimli gruplar arasındaki bölünme ve kutuplaşmanın yoğunlaşması olarak tezahür etmiştir (Ocaklı, 2022, s.144).

Ocaklı'nın da belirttiği gibi,

Otoriter geçişin siyasi, ekonomik ve kurumsal temelleri, partinin hükümetteki görev süresinin başlarında atılmıştır. Tartışmalı davalar, anayasa değişiklikleri ve başarısız bir darbe girişimi gibi rejimin geçişini hızlandıran önemli olaylar, önceden var olan otoriterleşme çerçevesi üzerine inşa edilmiştir (2022, s.144).

Türkiye'de yükselen bu otoriterliğin toplumsal yaşam ve gündelik kültür üzerinde derin etkileri olduğundan bahsetmek mümkündür. Otoriterleşmenin yoğunlaşmasıyla birlikte gelen demokratik gerileme sonucu ortaya çıkan kültürel baskı, özgürlüklerin kısıtlanması yaşam koşullarında bir düşüşe yol açmıştır. Bu sosyo-politik ortam, ülkenin yaşadığı ekonomik krizle birleştiğinde, siyasi rejimin baskısını yaygın bir şekilde hisseden ve yaşam biçimlerine müdahale edildiğini düşünen çeşitli gruplar arasında bir göç akını başlatmıştır. Başer ve Öztürk'ün belirttiği gibi, “demokratik gerilemeye bağlı gelişmelerin birikmiş sonucu, Türkiye'den dışarıya göçte bir artış yaratmıştır” (2022, s.10). Siyasi kovuşturmayla uğrayan on binlerce kişinin sığınma talebinde bulunmasının yanı sıra, “birçok beyaz yakalı işçi, seküler Türkiye vatandaşı, öğrenci ve aktivist, yaşam tarzı tercihleri ve gelecek kaygıları nedeniyle Küresel Kuzey'de ve ötesinde bir hayat kurmak için Türkiye'yi terk etmeye başlamıştır” (Başer ve Öztürk, 2022, s.10).

Bu geniş sosyo-politik çalkantılar arasında, yeni göç dalgasını önemli ölçüde tetikleyen iki dönüm noktası olaydan bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki, 2013 yılında yaşanan Gezi Parkı hareketidir. Yirmi gün süren hareket, AKP hükümetinin baskısını, halkların direnişini ve sivil haklar hareketlerinin yeniden canlanmasını simgeleyen, Türkiye'nin yakın tarihindeki en önemli olaylardan biri olarak kabul edilmektedir. Ayhan Kaya'nın da belirttiği gibi, Gezi Parkı protestoları “hükümet muhalifleri ve diğerlerinin ülkeyi terk etmesiyle Türkiye'den Batı Avrupa'ya yeni bir göç dalgasının başlangıcı olmuştur” (2023). İkinci kırılma noktası ise 2016 yılında gerçekleşen darbe girişimidir. Darbe girişiminin hızla bastırılmasının ardından Olağanüstü Hal ilan edilmiş ve AKP hükümeti darbe girişimini Gülen'i ve muhalif herkesi devlete ihanetle suçlamak için kullanmıştır. Way ve diğerlerinin belirttiği gibi, “darbe girişiminden günümüze kadar, tasfiye kapsamında gözaltına alınan ve/veya suçlananlar, Kürt hakları savunucuları, sol gruplar ve hatta insan hakları kampanyacıları gibi hükümeti eleştiren diğer kişilere de uzanmıştır” (2018, s.490). Başer ve Öztürk, Türkiye'deki son göç dalgasının, insanların demokrasiye dair umutlarını yitirdiği 2013'teki Gezi protestolarından sonra başlamış olmasına rağmen, “darbe girişiminin Avrupa'ya yönelik Türkiye kaynaklı göçün hızlanması için bir milat olarak

kabul edilebileceğini” öne sürmektedir (2022, s.9).

Öz olarak, baskıcı ve otoriter siyasetin yol açtığı artan hayal kırıklığı, ifade özgürlüğünün kısıtlanması, siyasetçiler, gazeteciler ve kamuya mal olmuş kişiler de dahil olmak üzere her türlü muhalefete karşı hukukun üstünlüğünün keyfiliği, yargı, yasama, eğitim ve medya sistemleri de dahil olmak üzere devletin tüm kurumlarında yapılan anti-demokratik değişiklikler ve ekonomik kriz nedeniyle bozulan yaşam kalitesi, Türkiye'nin genç, laik, kentli insanları arasındaki göç akışını radikal bir şekilde hızlandırmıştır (Öztürk ve Taş, 2022). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Uluslararası Göç İstatistiklerine göre sadece 2022 yılında Türkiye'den göç edenlerin sayısı “bir önceki yıla göre %62,3 artarak 466 bin 914 kişiye ulaşmıştır” (TÜİK, 2023). Bu göçmenlerin üçte biri 35 yaşın altındadır (TÜİK, 2023). Türkiye'den göç dramatik bir şekilde artarken, ülkeyi terk edenler siyasi sığınma arayışında olanlarla kısıtlı kalmamış, beyaz yakalı, orta sınıf bireyler, uluslararası öğrenciler ve akademisyenler de nitelikli göçmen olarak hızla artan sayılarla göç etmeye başlamıştır. Göç eden nitelikli insan gücü arasında bazı meslekler öne çıkmaktadır. Serra Özgür, Türk Tabipler Birliği'nin verilerine göre, “sadece 2023 yılında toplam 3.025 Türk doktorun yurtdışında hekimlik yapmak için iyi hal belgesi başvurusunda bulunduğunu” ifade etmektedir (2024). Özgür, Türk Tabipler Birliği Başkanı'nın “Türk doktorların son on yıldaki göçü 27-28 kat arttı. Eskiden sadece yeni mezunlar ve pratisyen hekimler gitmeyi tercih ederken, şimdi gidenlerin yarısından fazlasını uzmanlar oluşturuyor” dediğini belirtmektedir (2024).

Dolayısıyla, Türkiye'de yaşanan bu yeni dalga dış göçünün, daha önceki dönemlerde yaşanan, her bir dalganın belirli bir grubu (işçi göçmenler, gayrimüslimler, Kürtler, sol kanat siyasi sürgünler) kapsadığı göç dalgalarından açıkça farklı olduğu görülmektedir. Öztürk ve Taş'ın da belirttiği gibi, bu yeni göç dalgası “farklı kesimlerden bireyleri kapsamakta, ortak noktaları yeni rejime karşı duyulan memnuniyetsizlik olan farklı grupları yurtdışında yeni bir hayat arayışı içinde bir araya getirmektedir” (2022, s.3). Son 15 yıldır giderek yoğunlaşan bu yeni göç dalgası, “sığınmacıları, siyasi aktivistleri, kriminalize edilmiş akademisyenleri¹ ve gazetecileri, LGBTQ+ topluluğundan bireyleri, etnik ve dini azınlıkları, seküler Kemalistleri ve mevcut hükümet tarafından kriminalize edilmiş siyasi/dini grupları da kapsayan çeşitli kesimlerde insanlardan oluşmaktadır (Kaya, 2023).

2. Türkiye'de 2000li Yıllar ve Dış Göç Dalgası

Avrupa'daki mevcut Türk diasporasının büyüklüğü, kıtanın coğrafi yakınlığı ve Batı Avrupa ülkelerindeki köklü diasporik örgütlenmeler nedeniyle, Türkiye'den mevcut göç akışının büyük kısmı Avrupa'ya gerçekleşmektedir. Fakat Kanada, ABD, İngiltere

¹ 2016 yılında 2000'den fazla akademisyen tarafından imzalanan Barış İçin Akademisyenler Bildirisinin imzacıları kriminalize edilen akademisyenlerin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bildiriye imza atan birçok akademisyen, 2016 yılında gerçekleşen darbe girişimini takiben, 686 nolu Kanun Hükmünde Kararname ile ihraç edilmiş, geri kalan imzacıların önemli bir bölümü de geçici veya kalıcı olarak yurt dışına gitmeyi seçmiştir.

ve Avustralya da, son dönemdeki göç dalgası ortamında Türkiye'den ayrılan vasıflı göçmenlerin tercih ettiği ülkeler arasındadır.

50 yılı aşkın göç geçmişine ve Avustralya'da ikamet eden yaklaşık 200.000 Türkiyeli göçmene rağmen (ATA, 2020), Türkiye-Avustralya göçü ve Avustralya'da yaşayan Türk diasporası araştırmacılar tarafından büyük ölçüde ihmal edilmiştir (birkaç istisna için bkz., İçduydu 1991, 1994; Manderson, 1988, Manderson ve Inglis, 1984; Inglis vd. al. 1992, 2009; Karanfil 2007a, 2007b, 2009, 2011; Hopkins 2009, 2011; Şenay 2009, 2010, 2012, 2013; Tosunay Gencelli, 2023). Ek olarak, Avustralya'daki yeni dalga Türkiyeli göçmenler üzerine bugüne kadar yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma literatürdeki bu boşluğu doldurmak için mütevazı bir girişim olarak düşünülebilir. Çalışmanın geri kalan kısmında Türkiye'den Avustralya'ya gerçekleşen göçün ana hatlarını kısaca çizdikten sonra, bu nüfus hareketliliğinin son dönemdeki dinamiklerine odaklanacağım.

Türkiye'den Avustralya'ya göç, Türkiye'den Avrupa'ya göçten farklı koşullar altında başlamış ve gelişmiştir. Türkiye'den Avustralya'ya göç 1967 yılında iki ülke arasında imzalanan Türk Vatandaşlarının Avustralya'da İkamet ve İstihdamına İlişkin Anlaşma ile başlamıştır. Türkiye'den Avustralya'ya göçün büyük bir kısmı ikili anlaşmanın yürürlükte olduğu 1967 ve 1974 yılları arasında gerçekleşmiştir. Ancak Avrupa'ya göçün aksine, Avustralya ile Türkiye arasındaki anlaşma bir misafir işçi programı değil, daimi yerleşim anlaşmasıdır. Şenay'ın Türkiye'den Avustralya'ya göç ile ilgili olarak belirttiği gibi, "bu nüfus hareketinin en belirgin özelliği, kalıcı göçü teşvik eden bir politika ile geleneksel olarak göç alan bir ülkeye yapılmış olmasıdır" (2013, s.40). Bu durum, birçoğu ilk etapta Avustralya'ya geçici olarak kalma niyetiyle gelmiş olsa da, Avustralya'da Türkiye diasporasının oluşumunda belirleyici olmuştur.

Avustralya'nın Türkiye'den ve Türkiyeli göçmenlerin önemli bir kısmının yaşadığı Batı Avrupa ülkelerinden mekânsal ve zamansal uzaklığı da Avustralya'ya göçün belirgin ve tanımlayıcı bir yönü olarak not edilmelidir. Bu zamansal ve mekânsal uzaklık, Avustralyadaki Türkiye diasporası mensuplarının ruh halleri ve göç deneyimleri üzerinde etkili olmuştur. Avrupa'daki göçmenlerin aksine, beşinci kıtadaki Türkiyeli göçmenler, özellikle ilk yıllarda, seyahatin pek çok kişi için erişilemez ve iletişim teknolojilerinin sınırlı olması nedeniyle Türkiye'den ciddi şekilde kopmuşlardır (Karanfil, 2007a, 2009). Bu kopukluk, Türkiye'nin öncelikli olarak Avrupa'daki vatandaşlarına hizmet vermeye odaklanması ve göç ölçeğinin çok daha küçük olduğu Avustralya'daki vatandaşları ile ilgilenmeyi ihmal etmesiyle iyice pekişmiştir (Şenay, 2013).

Avustralya, Batı Avrupa ülkelerinin aksine, kuruluşundan itibaren çokkültürlü bir ortama sahip olmuş ve zamanla giderek artan sayıda göçmen topluluğa ev sahipliği yapmıştır. Yeni gelen göçmenleri barındıracak altyapının halihazırda mevcut olduğu bir ülkeye gelmek ve kültürel çeşitliliğin mevcut olduğu çok kültürlü bir ortamda kendine bir hayat kurmak, göç deneyimi üzerinde etkili olmaktadır. Avustralya'ya Türkiye'den göçün tarihi ve dinamikleri üzerine yapılan araştırmaların çoğu, göçmenlerin yeni bir ülkeye kolay bir geçiş yapabilmeleri için Avustralya'daki gerekli düzenlemelerin yetersizliğini

vurgulamış olsa da (Karanfil, 2007a; Şenay, 2013; İçduygu, 1991, 1994; Manderson, 1988), kişinin kendisini tek veya birincil 'azınlık' olarak hissetmediği bir topluma göç etmesinin ve burada yeni bir hayat kurmasının avantajlarından bahsetmek de mümkündür. Bu durumun, Türkiye'den Avrupa ülkelerine göçle kıyaslandığında, Avustralya'ya göçün ayırt edici özelliklerinden biri olarak dikkate alınması gerektiği görüşündeyim.

Son olarak, Avustralya'daki Türkiyeli göçmenlerin sosyo-kültürel profilinin Avrupa'daki Türkiyeli göçmenlerden bir ölçüde de olsa farklı olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar Avrupa ülkelerinde de yüksek vasıflı Türkiyeli göçmenler bulunsa da, Avrupa'daki diasporanın kayda değer çoğunluğunu işçi göçmenler ve aileleri oluşturmaktadır. Türkiye'den Avrupa'ya işçi göçü 1960'lı ve 1970'li yıllarda çok daha büyük ölçekte gerçekleştiği için, Avrupalı Türklerin yerleşik toplulukları ve göçmen örgütleri bulunmaktadır. İlk dalga göçmenler ve aileleri hala Avustralya'daki Türkiyeli göçmenlerin çoğunluğunu oluştursa da, Avustralya'ya ilk göçün ölçeği Avrupa ülkelerine kıyasla çok daha küçük olduğundan ve 1980'lerden bu yana vasıflı göçmenlerin kıtaya göçü giderek arttığından, yıllar içinde Avustralya'daki göçmenlerin profili daha heterojen hale gelmiştir. Şenay 2013 yılında "Avustralya'ya göçteki değişen eğilimlerin, Türkiye'de doğup Avustralya'da kalıcı olarak yaşayanların profilinin sosyo-ekonomik göstergeler açısından artık oldukça heterojen olduğu anlamına geldiğini" belirtmektedir (2013, s.53). Bu çalışmadan on yıldan fazla bir süre sonra bu heterojenlik, Avustralya'nın son yıllarda Türkiye'den kabul ettiği yüksek sayıdaki vasıflı göçmene ek olarak düşük sayıdaki mülteci ve aile birleşimi ile daha da derinleşmiştir.

Avustralya İstatistik Bürosu'nun (ABS) 2021 Nüfus Sayımı verilerine göre, 2010'lu yıllarla birlikte Türkiye'den Avustralya'ya göçte küçük ama anlamlı bir canlanma olmuştur. ABS rakamları, Türkiye'de doğmuş ve 2011'den sonra Avustralya'ya gelmiş olan Türkiye kökenli kişilerin, Avustralya'daki Türkiye doğumlu nüfusun %17'sinden fazlasını oluşturduğunu göstermektedir (ABS, 2023). Türkiye'den Avustralya'ya göçün 1967'den beri devam ettiği ve en büyük göçmen akınının 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında ikili göç anlaşması bağlamında gerçekleştiği göz önünde bulundurulduğunda, bu rakamlar son onbeş yılda Türkiye'den Avustralya'ya göçenlerin sayısında kayda değer bir artış olduğuna işaret etmektedir. İstatistiki veriler yeni dalga göçmenlerin eğitim düzeyleri ile ilgili bir fikir vermekle birlikte mesleki tanımlamaları hakkında tatmin edici bir içgörü sağlayamamaktadır. Bunun temel sebebi, aşağıda daha detaylı ele alacağım üzere, ülkeye ilk giriş yolunun ağırlıklı olarak öğrenci vizesi aracılığı ile yapılıyor olmasıdır. Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde de, son yıllarda Avustralya'ya gelen Türkiyeli göçmenlerin çoğunun Avustralya'ya gelmek için öğrenci vizesi kullandığı (niyetleri eğitim almak olmasa da), ancak daha sonra iş buldukları, vizelerini değiştirdikleri ve kalış sürelerini uzattıkları görülmektedir.

3. Araştırma Tasarımı ve Yöntem

Türkiye'den Avustralya'ya son dönemde gerçekleşen göç akışına odaklanan herhangi

bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma, literatürdeki bu boşluğu gidermek için bir adım olarak düşünülmüştür. Bu bağlamda, çalışmanın verisi, geçtiğimiz 15 yıl içerisinde Türkiye'den Avustralya'ya gerçekleşen göç hareketinin dinamiklerini anlamak amacıyla, Avustralya'nın Sidney kentinde 2023 Temmuz ile 2024 Haziran arasında gerçekleştirilen 12 aylık bir etnografiden beslenmektedir. Bu etnografik araştırma kapsamında bir yandan katılımcı gözlem gerçekleştirilmiş, diğer yandan 28 katılımcı ile derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Katılımcıların tamamı 'iyi eğitimli' bireylerden oluşmaktadır. Neredeyse hepsi eğitimlerini Türkiye'nin prestijli, tanınan üniversitelerinde tamamlamışlardır. 14 katılımcı lisans, 10 katılımcı yüksek lisans ve dört katılımcı doktora eğitimini tamamladıktan sonra göçmüştür. Katılımcılar mesleklerini genel olarak mühendis, medya uzmanı, işletmeci, akademisyen ve sanatçı olarak tanımlamıştır fakat önemli bir kısmı (12 katılımcı) yukarıda belirttiğim şekilde Avustralya'ya öğrenci vizesi ile geldiklerini, daha sonra vizelerini değiştirerek farklı alanlarda çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Görüşmeler bir ila birbuçuk saat arasında sürmüş, bir kısmı katılımcıların evinde, bir kısmı ise katılımcıların talepleri doğrultusunda şehrin farklı semtlerindeki cafelerde gerçekleştirilmiştir. 28 katılımcı arasında üç çift (toplamda altı katılımcı) bulunmaktadır. Mahremiyetin korunması için katılımcılara araştırmacı tarafından rumuzlar atanmıştır. Kartopu örnekleme yoluyla ulaşılan katılımcılar kadın ve erkek olarak eşit sayıda seçilmiştir. Araştırmanın bulguları etnografik çalışmanın bütününden beslenmektedir, ancak, bu makale bağlamında temsil gücü yüksek olduğu düşünülen fakat sayıca daha kısıtlı bir katılımcı grubunun mülakat verilerinden faydalanılmıştır.

Görüşülen kişilerin yanıtlarından yapılan alıntılar, Türkiye'den Avrupa'ya son dönemde gerçekleşen göçle ilgili sınırlı sayıdaki çalışmanın bulgularına benzer şekilde, Türkiye'de giderek artan baskıcı siyasi rejimin ve bunun sosyal ve kültürel hayata yansımalarının ülkeyi terk etmeyi seçen kişiler için gerçekten de önemli bir itici faktör haline geldiğini ve Avustralya'nın da - Avrupa ülkelerine kıyasla nispeten daha küçük ölçekte de olsa - bu göçten payını aldığını göstermektedir. Ayrıca, bu çalışmada yer alan göç hikayeleri, Avustralya'da yeni bir hayat kurmayı seçen göçmenlerin çoğunun vasıflı, iyi eğitimli, maddi durumu iyi ve siyasi olarak liberal, varlıklı sınıflardan gelen bireyler olduklarını göstermektedir. Bu 'yeni' göçmenlerin çoğunun ya tesadüfen ya da pragmatik nedenlerle Avustralya'yı kendilerine hedef ülke olarak seçtiklerini belirtmenin de önemli olduğunu düşünüyorum. Bir diğer ortak tema ise kendilerini Avustralya'da halihazırda var olan Türk-Avustralya diasporik topluluğuna ait hissetmemeleridir. Son olarak, görüştüğüm kişilerin neredeyse tamamının göç etme niyetlerini, ileride ihtiyaç duymaları ihtimaline karşı vatandaşlık elde etmek olarak açıklamaları ilgi çekicidir.

4. Araştırma Sahasından Notlar

Yeni göç dalgası sonucu Sidney'de oluşmaya başlayan Türkiyeli göçmen topluluğu oldukça heterojen bir yapıya sahip olmasına rağmen, bu heterojenlik içinde bazı ortak noktalar bulunmaktadır. Otantik göç anlatıları ve insanların hareketlilik hikayelerindeki farklı

özellikler, bize göçün karmaşıklığını hatırlatması ve onu aşırı basitleştirme tuzağına düşmemizi engellemesi açısından önemlidir. Bununla birlikte, Türkiye'den Avustralya'ya mevcut göç akışını daha bütüncül ve daha geniş bir mercekte haritalandırmak söz konusu olduğunda, göç anlatıları arasındaki ortak noktalara odaklanmanın daha faydalı bir yaklaşım olacağını düşünüyorum. Makalenin bu bölümünde, katılımcılarımla yaptığım görüşmelerde öne çıkan ortak temaları ele alarak, Sidney'deki yeni dalga göçmenlerin gündelik kültürel deneyimlerinin bazı dinamiklerini ele almaya çalışacağım.

4.1. Pragmatik bir Sebep Olarak Vatandaşlık Arayışı için Göç

Saha çalışmasından çıkan en yaygın bulgulardan bir tanesi, son yıllarda Avustralya'ya gelen Türkiyeli göçmenlerin göç süreçlerini, özellikle öğrenci vizesi ve vasıflı göçmenlik programları olmak üzere, pek çok farklı strateji ekseninde gerçekleştirdikleri olmuştur. Ancak, derinlemesine mülakatlar vize çeşitlerinin ve göç için kullanılan öncül stratejilerin çoğu zaman gerçek göç sebeplerini yansıtmadığını göstermiştir. Başer ve Öztürk, yakın zamanda Almanya ve Avrupa'ya gerçekleşen göç ile ilgili olarak "vize türlerinin göç motivasyonlarını açıklamadığını" belirtmektedir (2022, s.12) ve Avustralya için de durum oldukça benzerdir, çünkü vizeler ülkeye giriş için kullanılmakta ancak daha sonra değiştirilmektedir. Katılımcıların çoğu Avustralya'ya gelmek için öğrenci vizesi kullanmış (niyetleri okumak olmamasına rağmen), ancak daha sonra iş bulmuş, vizelerini değiştirmiş ve kalış sürelerini uzatmışlardır.

Göç etmek için pragmatik bir yaklaşımla vize tercihi yapan bu göçmenler, yaptığımız görüşmelerde Avustralya'yı hedef ülke olarak seçerken de aynı pragmatizmle hareket ettiklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, Türkiye'den Avustralya'ya göçen yeni dalga göçmenlerin çoğunun özellikle Avustralya'ya göç etmek için spesifik arzularının veya planlarının olmadığı, Türkiye'den ayrılma kararlarını verdikleri sırada Avustralya'nın daha makul bir destinasyon ve kolay göçülebilecek bir ülke olarak görüldüğü için tercih edildiği gözlemlenmiştir. Araştırmamda görüştüğüm kişilerin çoğu, göç edecekleri yer olarak Avustralya'yı ya tesadüfen ya da pragmatik nedenlerle seçtiklerini belirttiler: Avustralya'dan vatandaşlık almanın ABD veya Avrupa ülkelerine kıyasla çok daha kolay ve hızlı olduğuna inanmışlardı ve çoğunun zaten belli düzeyde İngilizcesi olduğu için İngilizce konuşulan bir ülkeye göç etmek kendilerine daha mantıklı gelmişti.

Katılımcılarımdan Birgül ve Tuğrul çiftine neden Avustralya'yı seçtiklerini sorduğumda, Birgül, ben İngiltere'yi istedim ama Tuğrul olmaz dedi. O sıralarda bir arkadaşımız iş seyahati için Avustralya'ya gitmişti ve çok beğendiğini söylemişti. Biz de 'neden Avustralya olmasın?' diye düşündük. Tuğrul'a Avustralya'yı düşünüp düşünmeyeceğini sordum, olur dedi ve öğrenci vizesine başvurduğum (Birgül). Benzer şekilde Tuğrul da Avustralya'ya göç etmeyi tesadüfi ve pratik nedenlerle seçtiklerini söyledi. İngilizce konuşulan bir ülkeye ihtiyacımız vardı. Daha önce İngiltere'de yaşamıştım ve nefret etmiştim, Amerika'nın her zaman dünyadaki kötülüğün ve kapitalizmin kaynağı

olduğuna inandım, bu yüzden oraya gitmek istemedim, Kanada aşırı soğuktu, biz de Avustralya'ya odaklandık. Nispeten kolay bir şekilde kalıcı oturma izni alma şansımız olduğunu ve daha sonra vatandaşlık için başvurabileceğimizi öğrendiğimizde, kararımızı verdik, eşyalarımızı sattık, işimizi bıraktık ve atıldık bu işe (Tuğrul).

Birgöl ve Tuğrul'un göç hikayesi, örneğin, aslen Türkiye'de yerleşik ve görece ayrıcalıklı meslekleri olan bir çiftin kurulu düzenlerini bırakarak öğrenci vizesi ile Avustralya'ya göçmeyi göze alışlarını anlatmakta. Bu açıdan, katılımcılarım arasında oldukça temsili bir göç hikayesi olduğunu belirtmeliyim. Tuğrul İstanbul'da 10 yıldan fazladır aynı iş yerinde başarılı bir ses mühendisi olarak çalışırken ve Birgöl yine İstanbul'da yedi yıldır aynı şirkette yönetici seviyesinde bir işe sahipken o dönem üç yaşında olan çocuklarını Türkiye'deki siyasi ve sosyal ortamdan daha iyi bir çevrede yetiştirebilmek, ona (ve elbette kendilerine) daha iyi imkanlar sağlayabilmek için başlatıyorlar göç süreçlerini. Avustralya'ya geldikten sonra beş yıl kadar çeşitli işlerde çalışarak hayatta kalmaya çalışıyor ve ancak bu sürenin sonunda her ikisi de kalıcı iş sahibi olabiliyorlar. Bu görüşmeyi gerçekleştirdiğimizde Tuğrul Sidneyde tanınmış bir firmada ses mühendisi olarak, Birgöl de eğitim sektöründe orta düzey yönetici olarak çalışmaktaydı ve her ikisi de Türkiye'ye geri dönme fikrinden tamamen vazgeçme kararını kalıcı iş sahibi oldukları dönemde aldıklarını ifade ettiler.

4.2. Eski ve Yeni Göçmenler Arası Kutuplaşma

Türkiyeli göçmenler bugün Sidney'in farklı mahallelerine nispeten dağılmış olarak yaşıyor olsa da, 1970'ler ve 1980'lerde bir Türkiyeli topluluğu yeni oluşurken önemli bir çoğunluk şehrin Batı kesimlerinde kalan Auburn semtine yerleşmişti. Bugün Auburn'da Türkiyeli nüfus geçmiş yıllara göre daha az olsa da, bu semtte marketleri, manavları, kasapları, doktorları, avukatları, dernekleri, camileri ve diğer kültürel merkezleriyle önceki dalga Türkiyeli göçmenlerden oluşan bir Türkiyeli topluluğu, 'Türk mahallesi' hala yaşamaya devam ediyor. Araştırma kapsamında karşılaştığım temel bulgulardan bir tanesini yeni dalga göçmenler ve 'eski kuşak' göçmenler arasındaki kopukluk olarak tanımlayabilirim. Bunun bir sebebi, yakın geçmişte Avustralya'ya göç eden Türkiyeli bireylerin ağırlıklı olarak eğitilmiş olmaları ve Avustralya'ya gelince beyaz yakalı işlerde çalışmaları olarak düşünülebilir.

Örneğin katılımcılarımdan biri olan Hikmet, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden mezun olmuş ve Türkiye'de mühendis olarak 10 yıla yakın çalışmış. Şu an Sidney'de bir firmada yazılım mühendisi olarak çalışmakta. Avustralya'ya ilk göç dalgası sırasında göç etmiş olan Türkiyeli göçmenlerle etkileşime girip girmediğini sorduğumda, Küresel değerlere sahip olmayan insanlarla asla arkadaş olamam şeklinde yanıt verdi. Daha sonra gerçekleştirdiğim diğer görüşmelerde fark ettim ki Hikmet'in bu yanıtı oldukça temsiliydi ve neredeyse tüm katılımcılar tarafından ortak olarak paylaşılan bir başka özelliğe işaret ediyordu. Son 15 yıl içerisinde Sidney'e göçen Türkiyeli göçmenler, daha önce Avustralya'ya işçi göçü yoluyla gelmiş olan topluluğa karışmama konusunda oldukça kararlıydılar ve

bu konudaki görüşlerini ifade etme konusunda oldukça açık sözlüydüler. Bu çalışmanın bir diğer katılımcısı olan Semih, görüşmemizi gerçekleştirdiğimiz tarihte Sidney’de bir finans şirketinde orta düzey yönetici olarak çalışmaktaydı ve Hikmet’le benzer görüşte olduğunu şu şekilde ifade etti: 30-40 yıl önce buraya göç edenlerin arasında kendimi rahat hissetmem mümkün değil. Benden çok farklılar. Yani iki farklı kültürün insanları gibiyiz. Türkiye’deyken de onlarla hiç bir ilişkim olmazdı, burada neden olsun?.

Görüşmecilerin neredeyse tamamı işçi göçü ile Avustralya’ya 1970lerde gelen Türkiyeli göçmen topluluğu ile etkileşime girme konusundaki isteksizliklerini açıklarken dünya görüşleri ve yaşam tarzları arasındaki uyumsuzluklara atıfta bulundular. Katılımcılarımdan bazıları için 'iki toplum' arasındaki kopukluk o kadar derindi ki, Avustralya’daki yerleşik Türkiyeli göçmenlere kıyasla Türkiyeli olmayan insanlarla çok daha rahat sosyalleşebildiklerini belirttiler. Kendisini eşcinsel bir erkek olarak tanımlayan Recep, bir STK’da saha araştırmacısı olarak çalışıyordu ve Sidney’in ‘Türk mahallesi’ olarak tanımlanabilecek Auburn semtinde ikamet eden Türkiyeli göçmenlere atıfta bulunurken şu ifadeleri kullandı: Oradayken kendimi tekinsiz, huzursuz hissediyorum, tedirgin oluyorum, hatta korkuyorum. Bana Türkiye’yi hatırlatıyor, eski anılarım ve travmalarım canlanıyor. Eşcinselleri sevmiyorlar ve orada çok fazla dedikodu var. Onlarla herhangi bir özdeşleşme hissetmiyorum ve ne pahasına olursa olsun oradan uzak duruyorum (Recep).

Avustralya’da yaşayan Türkiyeli göçmenler arasındaki bu ayrışmanın iç dinamiklerini daha iyi anlamlandırmak için bu konu üzerine detaylı bir araştırma yürütülmesi gerektiği görüşümdedir. Böyle bir analiz bu çalışmanın kapsamı dışında kalıyor. Yine de, araştırmanın katılımcıları ile yaptığım görüşmelere ve gerçekleştirdiğim katılımcı gözleme dayanarak bu ayrışmanın Türkiye toplumundaki kutuplaşmanın diasporadaki yansımaları olarak düşünülebileceği görüşümdedir.

4.3. Sosyalleşme, Aidiyet ve Gündelik Kültür

Avustralya’daki yeni dalga Türkiyeli göçmenlerin ‘Türk mahallesinde’ yaşayan yerleşik Türk topluluğu ile aralarında belli bir mesafe korumaya çalıştıklarını fark edince, gerçekleştirdiğim derinlemesine görüşmelerde kimlerle ve ne şekilde sosyalleştiklerini, toplumsal ilişkilerinde hangi faktörlerin rol oynadığını öğrenmeye yönelik sorular sormaya başladım. Katılımcılarımdan Sinem Türkiye’de tanınmış bir üniversitenin iletişim fakültesinden mezun olmuş, Sidney’de aynı alanda yüksek lisansını tamamlamış ve şu an Avustralya’nın önemli bir medya kuruluşunda çalışmaktaydı. Sinem’in bu soruya yanıtı şu şekilde oldu: Burada laik görüşlü, Batılı, düzgün eğitim almış Türk arkadaşlarım var. Haftada birkaç kez görüşüyoruz, birlikte bir şeyler içiyoruz, ayda birkaç kez birlikte dışarı çıkıyoruz. Görüşmemizde kendisini sosyal açıdan çok aktif bir kişi olarak tanımlayan Sinem, farklı geçmişlere sahip pek çok arkadaşı olduğunu ancak en yakın arkadaş çevresinin Türkiye’den gelen kişilerden oluştuğunu söyledi. Birçok Avustralyalı arkadaşım ve göçmen kökenli birçok arkadaşım var, hepsiyle iyi anlaşıyorum. Bugüne kadar hiçbir erkek arkadaşım Türk olmadı, aslında bilerek de seçmedim, ama öyle denk geldi işte.

Ama en yakın arkadaşlarım hep Türkiye'den, aslında sadece üç kişiyiz böyle yakın ama bu yetiyor, birbirimizi çok sık görüyoruz, dışarı çıkıyoruz, neredeyse düzenli olarak birbirimizin evlerinde buluşuyoruz (Sinem). Kendisini Avustralyalı hissedip hissetmediğini, aidiyet açısından kendisini nasıl tanımladığını sorduğumda ise şu şekilde cevap verdi: Avustralya'da kendimi çok rahat hissediyorum, burası benim evim. Milliyetçi bir insan değilim ve kendimi bir ülkeye ait hissetmiyorum ama içimde Türk olduğumu biliyorum. Biri sorsa bu şekilde cevap verirdim. Türk olduğumu söyledim (Sinem).

Benzer bir şekilde, bir diğer katılımcım olan Ilgın da kendisini Avustralyalı hissetmediğini söyledi. Aidiyetimi değiştirmek için çok yaşlıyım sanırım. Kızım mesela Avustralyalı olduğunu söylüyor, Türk olduğunu hiç söylemiyor ama ben kendimi hiç Avustralyalı hissetmiyorum. Kendimi Türk gibi hissediyorum, her ne kadar Türk olma fikrinden hoşlanmasam da (Ilgın). Boğaziçi Üniversitesi mezunu olan Ilgın altı yıldır büyük bir firmada üst düzey yönetici olarak çalışmaktaydı. Konuşmamız bu konuda derinleştikçe, Ilgın kendisini Türk hissetmesine rağmen Türk olma fikrinden hoşlanmadığını çünkü Türklüğünün sosyalleşmesini zorlaştırdığını ve Türklüğü yüzünden ayrımcılığa neden olduğunu düşündüğünü anlattı. Türk olma fikrini sevmiyorum çünkü insanlar Türkiye'den geldiğimi duyduklarında bakışları ve davranışları bir anda değişiyor. Avustralya'da bunu Avrupa'ya göre daha az hissediyorum, çünkü bence iki ülke arasında Gelibolu ve diğer şeyler yüzünden olumlu bir tarihi bağ var ama yine de hissediyorsun işte (Ilgın). Ilgın'ın hikayesinin neredeyse paradoksal bir varoluş durumunu ifade ettiğini düşünüyorum çünkü Türk olma fikrinden hoşlanmıyordu ama aynı zamanda bunu değiştiremeyeceği sonucuna da varmıştı. İnsanın belli bir yaştan sonra yeni bir kültürü veya milliyeti içselleştirebileceğini düşünmediğini söyledi.

Sinem gibi Ilgın'ın da çok sayıda Avustralyalı arkadaşı vardı. Ancak yakın arkadaşlarının hepsi Türkiyeliydi ve hiçbiri 1970lerde Avustralya'ya göçmüş Türkiyeli göçmen topluluğundan insanlar değildi. Görüşmemizde birkaç kez Türkiyeli olmayan arkadaşlarıyla vakit geçirmekten hoşlandığını ancak Türkiyeli yakın arkadaşlarıyla kendisini çok daha yakın hissettiğini vurguladı. Türk arkadaşlarım arasında ortak paylaşılan şeyler var, şakalar, hikayeler, kültürel şeyler falan. Bu bana kendimi o kültürün bir parçası gibi hissettiriyor. Örneğin Avustralya'da bazı şakaları ya da kültürel nüansları asla anlayamayacağım ya da kavrayamayacağım. Birisi Avustralya'da 90'lardaki bir televizyon programı hakkında bir hikaye anlattığında, benim için boş, neden bahsettikleri hakkında hiçbir fikrim yok, böyle zamanlarda kendimi yabancı hissediyorum. Bence ortak bir kültürün parçası olduğunuzu hissettiren de bu küçük şeyler (Ilgın).

Ilgın'ı ve birçok katılımcımı dinlerken, zengin bir kültürel sermayeye sahip olmanın bu bireylerin Avustralya toplumuna uyum sağlamalarını ve yeni yaşamlarında kendilerine kültürel bir alan yaratmalarını çok daha kolay hale getirdiğini fark ettim. Bununla birlikte, Türklüklerinin ve Türkiye'ye olan bağlarının, kimlik duygusunun en önemli parçası olduğu ve muhtemelen her zaman da öyle kalacağı aşikârdı.

4.4 Medya Kullanım Pratikleri

Sidney’de gerçekleştirdiğim etnografik çalışma kapsamında hem katılımcı gözlem sürecinde hem de derinlemesine görüşmelerde özellikle sosyal medya kullanımının göçmenlerin gündelik hayatlarında önemli bir rol oynadığını gözlemladım. Göçmenler arasında medya kullanım pratiklerini iki katmanlı olarak düşünmenin faydalı olacağı görüşümdedir. İlk olarak, özellikle mobil ve sosyal medyanın Türkiye ile bağların korunması bağlamında göç deneyimini kolaylaştıran bir etkisi olduğunu ifade etmek mümkün. Katılımcılarımın neredeyse tamamı en az haftada bir kez Türkiye’deki sevdikleriyle, aileleriyle ve yakınlarıyla sosyal medya platformları aracılığı ile iletişim kurduklarını belirttiler. Örneğin görüşmemiz sırasında Iğın, eşinin Türkiye’de bulunduğu bir dönemde Covid-19 salgını sebebiyle sınırların kapanması üzerine eşi ile 15 ay görüşemediklerini, kendisinin kızı ile Avustralya’da kaldığını, eşinin ise Türkiye’de olduğunu ve Whatsapp ve Facetime görüntülü görüşmeleri olmasa bu süreci atlatmalarının çok daha zor olacağını ifade etti.

Sosyal medyanın göçmenler arasında bir diğer kullanış biçimi ise Türkiye’deki gündemi takip etmek ve kendi siyasi görüşlerini ve gündelik deneyimlerini sosyal medya hesaplarından paylaşmak olarak ortaya çıktı. Neredeyse tüm katılımcılarım özellikle siyasi ve toplumsal kriz dönemlerinde Türkiye gündemini sosyal medya üzerinden takip ettiklerini ve bu sayede Türkiye ile olan bağlarının korunduğu/kopmadığı hissini yaşadıklarını farklı şekillerde ifade ettiler. 2013 Gezi Parkı direnişleri, 2016 darbe girişimi, 2017 anayasa değişikliği referandumu, 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimleri, 2023 Kahramanmaraş depremleri gibi olaylar katılımcılarım tarafından Türkiye gündemini takip etmek amacıyla sosyal medyayı en yoğun şekilde kullandıkları dönemler olarak tarif edildi.

Kişisel sosyal medya hesaplarından yaptıkları paylaşımlar hakkında konuştuğumuzda katılımcılarım arasında yaygın olarak tanımlayabileceğim bir eğilimin farkına vardım. Görüşmeler gerçekleştirdiğim Avustralya’da yaşayan pek çok Türkiyeli göçmen sosyal medya paylaşımlarını iki farklı takipçi kitlesi için yaptıklarını ve genel olarak bu paylaşımları bu takipçi kitlelerine göre kategorize ettiklerini ifade ettiler. Bir tarafıyla sosyal medya paylaşımları ile Türkiye’de yaşayan yakınlarını hedefliyor ve bu paylaşımlar aracılığı ile onlarla Avustralya’daki yaşantılarını paylaşıyorlardı. Bu tür paylaşımlar gezip gördükleri yeni yerleri, gündelik deneyimlerini, çocuklarının eğitim, spor, eğlence aktivitelerini içeriyordu. Öte yandan, görüştüğüm pek çok katılımcım sosyal medya paylaşımları ile özellikle Avustralyalı arkadaş çevrelerini hedeflediklerini ve bu paylaşımlar aracılığı ile Türkiye’ye ve Türkiyeli olmaya dair değerlerini, siyasi ve kültürel duruşlarını ifade ettiklerini, bu paylaşımları Avustralyalı arkadaşları ile değerlerini paylaşmanın bir aracı olarak gördüklerini belirttiler. Ne tür paylaşımları bu kategori altında düşündüklerini sorduğumda, katılımcılarım genel olarak Atatürk’e dair, insan haklarına dair, laik, seküler Türkiye’ye dair ve hükümet karşıtı içeriklere dair paylaşımlarını örnek verdiler.

Sonuç olarak, bu çalışma kapsamında ele alınan göç dalgasının yeni medya ekosisteminin giderek gündelik yaşamın temel bir parçası olmaya başladığı bir dönemde gerçekleştiği düşünüldüğünde, mobil ve sosyal medyanın sunduğu olanakların yeni dalga

göçmenlerin göç deneyimlerini farklı şekillerde kolaylaştırdığından ve zenginleştirdiğinden bahsetmek mümkün olmaktadır.

5. Sonuç Yerine

Derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdiğim tüm katılımcılarımın seslerine bu makale içerisinde yer vermem mümkün değil. Fakat Sidney’de gerçekleştirdiğim alan çalışması dahilinde, çalışmanın katılımcılarının neredeyse tamamı bu makalede aktardıklarına benzer hikayeler paylaştı. Bu anlamda, Sidney’de yaşayan yüksek vasıflı Türkiyeli göçmenlerin yukarıda paylaştığım göç deneyimleri ve anlatıları kolaylıkla çoğaltılabilir. Çalışmanın son bölümünde, Türkiye’deki siyasi ve sosyal dönüşümle birlikte gündeme gelen yeni dalga dış göç kavramının bu nüfus hareketliliğinin aktörleri arasında yer alan Türkiye, Avustralya ve göçmenlerin kendileri için ne ifade ediyor olabileceğini kısaca değerlendirmek istiyorum.

Geçtiğimiz 15-20 yıl içerisinde giderek artan dış göçün etkilerini Türkiye açısından düşündüğümüzde, 2010’ların başından bu yana endişe verici bir beyin göçü eğilimi olduğunu teslim etmek gerekir. Bu anlamda, eğitilmiş ve vasıflı Türkiye vatandaşlarının yurdu terk etme eğilimlerinin, ülkedeki tıp, eğitim, mühendislik, gazetecilik gibi vasıflı hizmetlerin kalitesi üzerinden doğrudan olumsuz bir etkisi olacağından bahsetmek mümkün. Öte yandan, vasıflı bireylerin ülkeyi terk etmelerinin ikincil bir etkisi, muhalefetin daha da susturulması, dolayısıyla değişim olasılığının ve umudunun daha da zayıflaması olarak değerlendirilebilir. Elveren, “yüksek vasıflı kişilerin yokluğunda, bilgi ve enformasyonun toplumda yayılamayacağını ve daha iyi yönetim ve sivil toplum talep edecek daha az insan olacağını” belirtmektedir (2018, s.2). Sonuç olarak, mevcut göç belki de AKP yönetiminin ülkedeki potansiyel muhalif tabakaları eritmek ve dağıtmak için kullandığı alternatif bir araca dönüşebilir. Eğer hapsetmek, sürgüne göndermek, kriminalize etmek muhalefeti bastırmanın bir yoluysa, belki de muhalif ya da alternatif dünya görüşüne sahip insanların ülkeyi kendi başlarına terk etmekten başka çarelerinin kalmaması için onları ezmek ve yıpratmak da başka bir yol olarak düşünülebilir.

Türkiye’deki eğitilmiş, vasıflı ve muhalif gruplar tarafından gerçekleştirilen bu göç dalgasının, Türkiye siyasetinde radikal ve beklenmedik bir değişim yaşanmadığı sürece yakın zamanda durması pek olası görünmüyor. Başer ve Öztürk, son dönemde Türkiye’den Avrupa’ya göç üzerine yaptıkları araştırmaya dayanarak, “Türkiye’den ayrılabilenlerin buzdağının sadece görünen kısmı olduğunu ve Türkiye’de ayrılmayı düşünen ancak şu anda böyle bir karar almak için bir fırsat ya da tetikleyici bekleyen çok sayıda kişi olduğunu” belirtmektedirler (2022, s.12). İşler hızlı bir şekilde tersine dönse bile, göçmenler ev sahibi ülkeye yerleşip yeni hayatlar kurmaya başladıklarında, her şeyi bir kenara bırakıp eve dönmek yaygın bir uygulama değildir. Bu çalışmanın katılımcılarının çoğu da, mevcut hükümet değişse bile Türkiye’ye dönmeye istekli olmadıklarını belirtmiştir. Vasıflı bireylerin son dönemdeki göçünün Türkiye için - ekonomik, sosyal ve siyasi düzeylerde - ciddi sonuçları olacağı açıktır (Başer ve Öztürk, 2022).

Bu yeni göç dalgasına Avustralya perspektifinden baktığımızda, ağırlıklı olarak 1960'ların ve 1970'lerin vasıfsız göçmenlerinden ve onların çocuklarından ve torunlarından oluşan 'geleneksel' Türkiyeli göçmen toplumundan oldukça farklı, yeni bir Türkiyeli göçmen toplumunun oluşmakta olduğundan bahsedilebilir. Çalışmanın katılımcılarından bazılarının başlangıçta Avustralya'ya sadece vatandaşlık almak için geçici olarak gelmeyi düşünmelerine rağmen, birçoğu artık Türkiye'ye dönmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir. Bu anlamda, bu göçmenlerin çoğunun gelecek planlarının Avustralya'ya kalıcı olarak yerleşmek üzerine kurulu olduğunu söylemek mümkündür. Kültürel açıdan donanımlı ve 'Batılı' değerlerle son derece uyumlu olan bu vasıflı göçmenler Avustralya'da iş gücüne katılıyor, çocuklarını yetiştiriyor, uyum stratejileri geliştiriyor ve bu toplumda kendilerine yeni hayatlar kuruyorlar. Bu nüfus hareketliliğinin etkilerinin, sadece Avustralya toplumunun dokusunun dönüşümüne incelikli bir şekilde katkıda bulunmakla kalmadığını, aynı zamanda Avustralya'daki mevcut Türkiye diasporasının da yeniden şekillenmesine yol açtığını vurgulamak gerekiyor.

Son olarak, mevcut göç akımı elbette göçmenlerin kişisel yaşamlarını da temelden dönüştüren deneyimler olarak karşımıza çıkıyor. Bu çalışmanın, Türkiye'de yerleşik ve görece ayrıcalıklı hayatlara sahip bireylerden oluşan katılımcılarının çoğu yaptığımız görüşmelerde hem madden hem de manen yaşadıkları kayıpları defalarca dile getirdiler. Bu göçmenler aslen iyi eğitilmiş, vasıflı, kozmopolit, mobil, dil yeterliliğine ve kültürel zenginliğe sahip ulusötesi bireylerdi ve yeni hayatlarında sadece hayatta kalmanın değil, aynı zamanda gelişmenin de yollarını bulmuşlardı. Adaptasyonlarındaki 'kolaylığa' ve göç deneyimlerinin sıklıkla vurguladıkları olumlu etkisine rağmen, her göçmenin hikayesine oldukça benzer şekilde, katılımcılarının hikayeleri de zorluk, kayıp, özlem, uyum sağlama mücadelesi, yalnızlık ve yersiz-yurtsuzlaşma anlatıları etrafında örülüyordu. Derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdiğim tüm katılımcılar mevcut yaşamlarından memnundu ve hiçbirisi göç etme kararından pişmanlık duymuyordu. Ancak çoğu, bir şekilde göçün kişisel tarihlerinde bir dönüm noktası olduğunu ve onları etkilediğini belirtti. Bir görüşmede, katılımcılarımdan birisi Avustralya'da olmaktan ne kadar mutlu olduğunu ve kızını burada büyütme fırsatı bulduğu için minnettar olduğunu anlattıktan dakikalar sonra hafif bir iç çekişle göç deneyiminin yıpratıcılığını şu sözlerle ifade etti: bazı günler çok kızgın uyanıyorum. Öyle uyanıyorum işte, kızgın! Kendime soruyorum, neden buradayım? Neden hayatımı, çocukluğumu, annemi, kız kardeşimi, ülkemi geride bırakmak zorunda kaldım? (Arzu).

Bu makaleyi, araştırmam sonucunda katılımcıların göç deneyimlerine dair ortaya çıkan bazı ortak temaları özetleyerek sonlandırmak istiyorum. Çünkü tüm farklı dinamiklere ve nüanslara rağmen, bu anlatılarda ortak bir örüntü olduğunu düşünüyorum ve Türkiye'den Avustralya'ya son dönemde gerçekleşen göç dalgasının karakteristiklerini tespit ederken bu ortak örüntüye değinmenin faydalı bir yöntem olacağı görüşündeyim. İlk olarak, yeni dalga göçmen olarak tanımlayabileceğimiz bu topluluğun (elbette homojen olmamakla birlikte) aslen Türkiye'den ayrılmak istemeyen ancak ülkedeki baskıcı rejimin

yarattığı boğucu siyasi ve kültürel konjonktür nedeniyle bunu yapmak zorunda kalan insanlardan oluştuğunu düşünüyorum. İkinci olarak, bu göçmen bireylerin, Avustralya'yı tesadüfi ve pragmatik sebeplerle seçtiklerini ve Avustralya'dan alacakları kalıcı oturma iznini/vatandaşlık hakkını bir 'kaçış yolu' olarak gördüklerini belirtmek gerek. Üçüncü olarak, bu yeni dalga göçmenlerin Avustralya'daki mevcut Türkiyeli göçmenlerle etkileşime girmek istemediklerinden ve bunun Avustralya'daki Türkiyeli göçmenler arasında bir kutuplaşma yaratmaya başladığından bahsetmek mümkün. Bunlara ek olarak, Avustralya'ya son 15 yıl içerisinde göçen ve bu çalışmanın katılımcıları olan bireylerin tamamının kültürel olarak donanımlı, kozmopolit ve vasıflı olduklarını ve bu gibi özelliklerin Avustralya toplumuna uyum sağlamalarını kolaylaştırdığını düşünüyorum. Son olarak, zengin kültürel sermayelerine ve görece sorunsuz gerçekleşen entegrasyonlarına rağmen, bu vasıflı göçmenlerin Türkiye ile bağlarını her daim muhafaza ettiklerinden bahsetmek mümkün.

Kaynakça

ABS (2023). *People in Australia who were born in Turkey, Census Country of birth QuickStats*. Erişim tarihi 26 Mart 2024. https://www.abs.gov.au/census/find-census-data/quickstats/2021/4215_AUS

ATA (2020). *Australian Turkish Advocacy Alliance, Turkish Australians*, Erişim tarihi 28 Mart 2024. <https://www.ata-a.org.au/turkish-australians/#::-:text=Recent%20estimates%20suggests%20that%20there,40%2C000%2D120%2C000%20Turkish%20Cypriot%20Australians.>

Başer, E. ve Öztürk, E. A. (2022). New Turkey's Diasporic Constellations: A Snapshot of Current Dynamics. *TransMIGZ Working Paper Series* No. 01 / November 2022.

Elveren, A. Y. (2018). *Brain Drain and Gender Inequality in Turkey*. Cham, Switzerland: Palgrave Pivot.

Esen, B. ve Gümüşçü, S. (2016). Rising competitive authoritarianism in Turkey. *Third World Quarterly*, 37(9).

Gümüşçü, Ş. (2020). Dominance and democratic backsliding under AKP rule in Turkey. İçinde: Francesco Cavatorta, Lise Storm ve Valeria Resta (Der.), *Routledge Handbook on Political Parties In The Middle East And North Africa*. 192-204.

Hopkins, L. (2009). Turkish Transnational Media in Melbourne: a Migrant Mediascape, *International Journal on Multicultural Societies*, 11 (2): 230–247

Hopkins, L. (2011). A Contested Identity: Resisting the Category Muslim-Australian, *Immigrants & Minorities: Historical Studies in Ethnicity, Migration and Diaspora*, 29 (1): 110–131, doi:10.1080/02619288.2011.553139, S2CID 145324792

İçduygu, A. (1994). Facing Changes and Making Choices: Unintended Turkish Immigrant Settlement in Australia. *International Migration* 32, 1: 71-93.

İçduygu, A. (1991). *Migrant as a Transitional Category: Turkish Migrants in Melbourne*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Australia Australian National University.

Inglis, C., Akgönül, S., de Tapia, S. (2009). Turks Abroad: Settlers, Citizens, Transnationals –Introduction, *International Journal on Multicultural Societies*, 11 (2): 104–118.

Inglis, C., Elley, J. et al. (1992). *Making Something of Myself: Educational Attainment and Social and Economic of Turkish-Australian Young People*. Canberra: Office of Multicultural Affairs.

Karanfil, G. (2007a). *The Impact of Satellite Televisions on Turkish-Australians: Changing Notions of Identity in Diaspora*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Australian National University.

Karanfil, G. (2007b). Satellite television and its discontents: Reflections on the experiences of Turkish Australian lives, *Continuum: Journal of Media and Cultural Studies*, 21 (1): 59-69.

Karanfil, G. (2009). Pseudo-Exiles and Reluctant Transnationals: Disrupted Nostalgia on Turkish Satellite Broadcasts, *Media, Culture & Society*. 31: 887-899.

Karanfil, G. (2011). Medya ve Diyaspora Türkiye’de Ulusaşırı Yayıncılığın Dinamikleri, *Kültür ve İletişim*, 14 (1) (27), 37-68.

Kaya, A. (2023). The World’s Leading Refugee Host, Turkey Has a Complex Migration History, *Migration Policy Institute*, Erişim tarihi 31 Mart 2024. <https://www.migrationpolicy.org/article/turkeymigrationhistory#:~:text=However%2C%20since%2the%202013%20Gezi,left%20Turkey%20than%20have%20arrived.>

Manderson, L. (1988). Turks. İçinde: Jupp, J. (Der.) *The Australian People: An Encyclopedia of the Nation, Its People and Their Origins*, Cambridge University Press pp. 818-825.

Manderson, L. ve Inglis, C. (1984). Turkish Migration and Workforce Participation in Sydney, Australia. *International Migration Review* 18, 2: 258-275.

Musil, P. A. (2015). Emergence of a Dominant Party System After Multipartyism: Theoretical Implications from the Case of the AKP in Turkey. *South European Society and Politics* 20 (1): 71–92.

Ocaklı, F. (2022). Regime Change under the Party of Justice and Development (AKP) in Turkey. *The Oxford Handbook of Politics in Muslim Societies*, Oxford University Press. 143-166.

Özgür, S. (2024). Bu Tıp Bayramı'nda biraz daha eksikiz: 1 yılda 3 bin doktor göç etti. *Aposto*, Erişim tarihi 03 Nisan 2024. <https://aposto.com/s/bu-tip-bayraminda-biraz-daha-eksigiz-1-yilda-3-bin-doktor-goc>

Öztürk, A. E., ve Başer, B. (2023) *An exodus from Turkey: Tales of migration and exile*. Edinburgh University Press.

Öztürk, A. E. ve Taş, H. (2022). Doom and Gloom: Leaving Erdoğan's Turkey, *GIGA Focus Papers*, (1), 1–13.

SCF (2022). Doctors leaving Turkey should be stripped of citizenship: Turkish mayor. Erişim tarihi 10 Nisan 2024 <https://stockholmcf.org/doctors-leaving-turkey-should-be-stripped-of-citizenship-turkish-mayor/>

Şenay, B. (2009). A "Condition of Homelessness" or a "State of Double Consciousness"? Turkish Migrants and Home-Making in Australia, *International Journal on Multicultural Societies*, 11 (2): 248–263

Şenay, B. (2010). State of Origin: Turkish Migration and Multiculturalism in Australia. İçinde: M. M. Erdoğan (Der.) *Yurtdışındaki Türkler: 50. Yılında Göç ve Uyum - Turks abroad : migration and integration in its 50th year*, 287-296.

Şenay, B. (2012). Trans-Kemalism: The Politics of The Turkish State in The Diaspora. *Ethnic and Racial Studies*, 35(9), 1615-1633. <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.595807>

Şenay, B. (2013). *Beyond Turkey's Borders: Long-Distance Kemalism, State Politics and The Turkish Diaspora*. I. B. Tauris.

Tosunay G., D. (2023). Intergenerational differences in communication processes with the homeland: Turkish immigrants living in Australia. *Journal of Economy Culture and Society*, 67, 55-71. <https://doi.org/10.26650/JECS2021-1120087>

TUIK (2023), International Migration Statistics, 2022, Erişim tarihi 30 Mart 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2022-49457#:~:text=T%C3%BCrkiye%27den%20yurt%20d%C4%B1nC5%9F%C4%B1na%20g%C3%B6%C3%A7,%C3%BCn%C3%BC%20ise%20yabanc%C4%B1%20uyruklular%20olu%C5%9Fturdu.>

Way, L. C. S., Karanfil, G. & Erçifci, A. (2018). 'See no evil, read no evil': the failing role of Turkish newspapers in coverage of Turkey's 2016 coup attempt, *Critical Discourse Studies*, 15:5, 481-499, DOI: 10.1080/17405904.2018.1450277